МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

МАТЕРІАЛИ
ІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«РУБІНОВСЬКІ ЧИТАННЯ»

14 травня 2021 року

УМАНЬ - 2021

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ СМОРОДИНИ В УКРАЇНІ

Д.В. ЛАХТЮК, бакалавр
Т.К. КОСТЮКЄВИЧ, кандидат географічних наук
Одеській державний екологічний університет, м. Одеса

Смородина відноситься до числа найбільш цінних ягідних кущів. За площею, зайнятою її насадженнями, вона значно перевершує всі інші ягідні культури. У порівнянні з чорною смородиною червона і золотиста має поки менше значення, хоча останнім часом і помітна тенденція зростання площ під цими культурами.

Особливою популярністю смородина як культура стала користуватися з тих пір, коли було встановлено, що за хімічним складом її ягоди є природними і комплексними концентратами вітамінів. Найбільше в складі смородини вітаміну С (аскорбінової кислоти). Пік його накопичення в ягодах доводиться на період дозрівання. Уже через два тижні після того, як ягода увійде в стадію зрілості, майже сімдесят відсотків вітаміну С розщеплюється. Користь смородини для організму в тому, що в момент повної зрілості всього 20 ягід здатні забезпечити організм денною нормою аскорбінової кислоти.

Дану культуру почали вирощувати в 11 столітті. Поряд з червоною і чорною смородиною вирощується ще й золотава, і біла. Однак з усіх видів чорна смородина вважається найбільш корисною і смачною. Її плоди їдять у свіжому вигляді, а також з них готують желе, варення, компоти, сиропи. Також ця рослина використовують як сировину для фармакологічної промисловості.

Смородина – багаторічний чагарник. У період плодоношення кущ складається з 12-20 гілок різного віку. Залежно від особливостей сорту кущі можуть бути розлогими або компактними.

Для смородини характерні такі типи плодових утворень: змішані пагони, букетні гілочки. Змішані пагони мають довжину від 10 до 35 см. Верхівкові і бічні бруньки таких пагонів можуть бути як квітковими, так і ростовими.

Смородина відноситься до ягідних культур, що рано починає вегетацію. Бруньки її нижніх гілок починають розвиватися відразу після того, як зійде сніг: через 2-3 дні після встановлення середньодобових температур повітря вище 0°С. Найінтенсивніший ріст пагонів спостерігається в першій половині травня.

В умовах середніх широт смородина зазвичай починає цвісти 15-20 травня. Фаза її цвітіння досить коротка, в середньому 10-15 діб, іноді від 10 до 23 діб. Тривалість фази цвітіння в основному визначається середньодобовою температурою повітря.

Фаза утворення зав'язі у смородини триває 40-45 днів (до моменту дозрівання ягід). На тривалість цього періоду впливають коливання температури повітря і сортові відмінності. Ранні сорти смородини зазвичай проходять цю фазу за 35-40 днів, пізні - за 40-45 днів.

Початок дозрівання ягід може сильно різнитися, причому різниця в

термінах початку дозрівання ягід може сягати 25-30 днів. Середня тривалість дозрівання у ранніх сортів становить 4-7 днів, у пізніх – 9-11 днів

Залежно від регіону зростання культура дозріває в різні терміни. У теплому кліматі ягоди достигають швидше. У холодному період плодоношення зсувається ближче до осені. Збір врожаю в теплих широтах припадає на кінець червня.

Недоліком є нестабільність врожайності в результаті пошкоджень її квіток весняними заморозками.

В останні роки спостерігається збільшення врожайності смородини в Україні. В першу чергу це пов'язано з застосуванням нових сортів та підвищенням рівня агротехніки, а по-друге – це зростання попиту до цієї культури в останні роки. Так, станом на 2019 рік середня врожайність культури становила 64,6 ц/га, а 2000 році це значення становило 45,2 ц/га.

На сьогоднішній день найбільша врожайність смородини спостерігається в Запорізький (117,9 ц/га), Полтавській (168,6 ц/га), Вінницькій (151,6 ц/га), Миколаївській (139,3 ц/га) та Дніпропетровській (122,9 ц/га) областях. Найменша в Волинській (21,7 ц/га), Сумській (24,7 ц/га), Хмельницькій (30,1 ц/га), Херсонській (31,7 ц/га) та Чернігівській (31,9 ц/га) областях.

Площі під культурою майже не змінюються, тому що культура багаторічна. В 2019 році площі трохи зменшились – з 4,7 тис. га в 2018 році до 4,2 тис. га, за рахунок нової модної культури – голубики. Яка більш приваблива для західних областей.

Вирощування чорної і червоної смородини в промислових масштабах завжди розраховується з перспективою на кілька років вперед. У перші 2 роки урожай буде мінімальний так як в цей період проводиться формування куща і нарощування його надземної частини. Повністю сформований кущ плодоносить протягом наступних 4-6 років. Потім рослини необхідно замінювати.

Для того, щоб вирощування смородини було продуктивним і рентабельним в першу чергу необхідно визначитися з сортом ягоди. Підбирати необхідно за кількома основними показниками: продуктивність, розмір ягоди, смакові якості ягід, період плодоношення, кліматичні умови, стійкість до хвороб і шкідників, рівень морозостійкості та посухостійкості.

Крім посадкового матеріалу також важливо враховувати площу планованих насаджень і витрати на їх обслуговування. Якщо ділянка для висадки кущів чорної смородини більше одного гектара, самостійно обробити його не вийде. В цьому випадку для обприскування, обрізки і збирання врожаю потрібно спеціальна техніка. Як альтернатива - на ці роботи наймаються люди. Але в цьому випадку виконання всіх процесів значно затягується.

Особливої уваги при культивуванні смородини необхідно приділити можливим ризикам. До відсутності врожаю і загибелі рослин можуть привести: поразка хворобами, нашестя шкідливих комах, несприятливі погодні умови. Щоб запобігти збиткам, слід також враховувати витрати на профілактичну обробку і додаткове укриття кущів чорної смородини від низьких температур.